

Bionext trendrapport 2017

Ontwikkeling biologische landbouw en voeding Nederland

Bionext maakt zich sterk voor méér duurzame biologische voeding en landbouw. Samen met boeren, handelaren, winkels en consumenten. De missie van Bionext is het verbinden van de hele keten van boer tot en met consument. We geven informatie, zorgen dat biologisch beter verkrijgbaar wordt en we bewaken en verbeteren de kwaliteit van het biologische product. Samen met de biologische sector zorgen we ervoor dat de biologische landbouw en voeding zich steeds verder ontwikkelt. En, heel belangrijk: We brengen mensen in contact met de bron van hun voedsel: de biologische boeren en tuinders!

Biologisch is goed voor mens, dier & milieu. Biologische boeren en tuinders werken niet ten koste van, maar samen mét de natuur. Natuurlijke kringlopen, evenwicht tussen plantaardige en dierlijke productie, bodemvruchtbaarheid, biodiversiteit, schoon water, diervriendelijkheid, gezondheid en eerlijke ketens zijn kernelementen van biologische landbouw en voeding. Dat levert lekkere en gezonde producten op, die zo min mogelijk schade afwentelt op de aarde en onze samenleving.

September 2018

Colofon

Het (gedeeltelijk) overnemen en/of kopiëren van dit rapport is uitsluitend toegestaan na overleg met Bionext. Bij overname of kopiëren van (delen van) dit rapport moet Bionext als auteur vermeld worden.

Nadere informatie omtrent het project kan verkregen worden bij Bavo van den Idsert, e-mail: van.den.idsert@bionext.nl

Bionext
Nieuwe Kazernelaan 2 D42
6711 JC Ede
telefoon: (030) 233 99 70
e-mail: info@bionext.nl
website: www.bionext.nl

Verantwoording cijfers Trendrapport 2017:

- De biologische landbouwcijfers zijn afkomstig van Skal, de algemene landbouwcijfers van het CBS.
- De supermarktcijfers zijn afkomstig uit de Duurzaamheidsmeting die IRI in opdracht van Bionext e.a. heeft samengesteld.
- De cijfers van de biologische speciaalzaken en de overige afzetkanalen zijn afkomstig van Bionext.
- De cijfers van het Foodservicekanaal 2017 zijn afkomstig van FSIN en gebaseerd op de Monitor Duurzaam Voedsel 2016 van Wageningen Economic Research
- Cijfers over andere landen in de EU zijn afkomstig van nationale landenrapporten en FIBL.

Samenvatting

Biologisch in Nederland groeit gestaag door naar 1,5 miljard

Met dit Bionext Trendrapport presenteert Bionext jaarlijks het meest complete overzicht van de ontwikkeling van biologische landbouw en voeding in Nederland in 2017.

De belangrijkste ontwikkelingen van het afgelopen jaar in Nederland zijn:

- Sterke groei van ruim 10% van het aantal gecertificeerde boerenbedrijven en van ruim 7% groei van het aantal bio hectares. Het areaal in omschakeling steeg maar liefst met ruim 273% naar ruim 9 duizend. De biologische sector ligt op koers voor 65 tot 70 duizend hectares eind 2018 en daarmee stijgt het aandeel stevig. Het is in 2017 gestegen naar 3,4% en ligt op koers voor 3,9% eind 2018. De omschakeling naar biologische landbouw in Nederland groeit voor het tweede opeenvolgende jaar veel sterker dan in de voorgaande jaren.
- De supermarkten hebben in 2017 6% meer omzet gerealiseerd in biologische producten. Eieren en zuivel zijn de sterkst groeiende productgroepen. De biologische speciaalzaken hebben na enkele jaren van groeistagnatie last van krimp als gevolg van lagere prijzen door sterkere concurrentie van het supermarktkanaal.
- Het totale groeicijfer voor biologische omzet in 2017 is ruim 5% (supermarkten, speciaalzaken, foodservice en overige kanalen). De totale omzet van biologische producten is daarmee gestegen tot ruim 1,5 miljard Euro.

Mondiale omzet biologisch nadert de 100 miljard

Voor de eerste keer heeft Bionext de mondiale ontwikkeling van de biologische landbouw en voeding in kaart gebracht op basis van de nationale ontwikkelingen voor 2017 en het FIBL rapport over 2016. Mondiaal is er sprake van een groeiversnelling, zowel in de omschakeling naar biologische landbouw, als de toename van de consumptie van biologisch. Het wereldwijde landbouwareaal nam in 2016 met 15% toe naar 57,8 miljoen hectare en de verwachting is dat deze groei verder heeft doorgezet in 2017.

Noord-Amerika (USA en Canada) is uitgegroeid tot marktleider in de verkoop van biologische producten met een omzet in 2017 van ruim 47 miljard euro. De EU volgt op gepaste afstand met 36,3 miljard euro. In de overige landen, met opkomende markten zoals China en Zuid-Korea, ligt de omzet boven de 10 miljard euro. De mondiale biologische omzet nadert daarmee de 100 miljard euro grens.

In oktober 2016 bracht de Rabobank een Thema-update over de biologische sector uit, waarin op basis van de cijfers uit 2015 een groeiverwachting tot 2025 is opgenomen. Bionext heeft op basis van de mondiale omzetcijfers 2017 een geactualiseerde groeiverwachting voor 2025 gemaakt. Bionext verwacht dat de groei in de komende 8 jaar 120% zal bedragen, waarmee de omzet in 2025 op circa 220 miljard euro zal uitkomen.

Achterliggende redenen voor de aanhoudende groei is de toenemende maatschappelijke druk op de landbouw om een bijdrage te leveren aan onder meer klimaat, bodemvruchtbaarheid, schoon water en biodiversiteit. Biologische landbouw levert op deze gebieden een positieve bijdrage en heeft een sterk imago bij de consument. Een belangrijke ontwikkeling binnen de EU is de hervorming van het Europese landbouwbeleid waarin 'publiek geld voor publieke diensten' het credo is geworden. Op nationaal niveau hebben overheden in landen als Duitsland, Frankrijk, Denemarken, Zweden en Oostenrijk streefcijfers voor biologische landbouw uitgesproken. Frankrijk bijvoorbeeld koerst op 15% biologische landbouw in 2022 en Duitsland op 20% in 2030. In landen als Zweden, Denemarken en Oostenrijk is de 20% areaalaandeel voor biologische landbouw al bijna een feit.

Ook in Nederland worden bakens verzet met het nieuwe landbouwbeleid van minister Schouten. Kringlooplantbouw, regionaliteit en minimale afwenteleffecten op natuur en biodiversiteit zijn daarin de (verwachte) speerpunten. Drie thema's waar biologische landbouw en voeding een sterke bijdrage kan leveren.

Inhoudsopgave

Samenvatting	1
Biologisch in Nederland groeit gestaag door naar 1,5 miljard	1
Mondiale omzet biologisch nadert de 100 miljard	1
1 De biologische sector in Nederland: land- en tuinbouw	3
1.1 Ontwikkeling per deelsector: melkveehouderij groeit met 26,6%	3
1.2 Ontwikkeling per provincie: Flevoland absolute koploper	4
2 Ontwikkeling biologisch in de supermarkt	5
2.1 Supermarktgroei vlakt af in 2017	5
3 Ontwikkeling biologisch in de speciaalzaken	6
3.1 Omzetsdaling speciaalzaken	6
4 Overige verkoopkanalen	7
4.1 Food service	7
4.2 Bezorgdiensten en online verkopen	7
4.3 Boerderijwinkels en (boeren)markten	8
4.4 Kaas- en delicatessenwinkels	8
4.5 Discounters	8
5 Omzetontwikkeling biologisch totaal	9
6 Mondiale ontwikkeling: wereldwijde groeiversnelling	9
6.1 EU bio-landbouwontwikkeling	10
6.2 Verwachting EU bio omzetontwikkeling tot 2025	11
6.3 Verwachting VS en Canada bio-omzetontwikkeling	12
6.4 Verwachting China, Australië, Zuid-Korea en overig bio-omzetontwikkeling	12

1 De biologische sector in Nederland: land- en tuinbouw

	2016*	2017*	Index	Totaal NL	Aandeel
Aantal gecertificeerde landbouwbedrijven	1.586	1.750	110,3	54.840	3,2%
Aantal bedrijven in omschakeling	245	180	73,5	54.840	0,3%
Aantal geregistreerde landbouwbedrijven	1.831	1.930	105,4	54.840	3,5%
Areaal gecertificeerd (in ha)	56.446	60.449	107,1	1.789.991	3,4%
Areaal in omschakeling (in ha)	3.319	9.067	273,2	1.789.991	0,5%
Totaal geregistreerde areaal (in ha)	59.765	69.516	116,3	1.789.991	3,9%

*: aantallen per 31-12

Bron: Skal Biocontrole

Het biologisch landbouwareaal heeft jaren rond de 3% van het totaal geschommeld, maar daar lijkt in 2017 verandering in te komen. Het aantal gecertificeerde boerenbedrijven nam met 10,3% toe, het aantal bio hectares met 7,1% en het aantal hectares in omschakeling steeg met ruim 273%, vooral dankzij bestaande biologische boeren die extra grond in omschakeling hebben en een toenemend aantal grote omschakelaars. De biologische sector ligt op koers voor 65 tot 70 duizend hectares eind 2018 en daarmee komt het areaalaandeel eindelijk van zijn plaats. Het is in 2017 gestegen naar 3,4% en ligt op koers voor 3,9%. Eindelijk begint de omschakeling naar biologische landbouw de sterke groei van de omzet van biologische producten van de afgelopen tien jaar te volgen.

1.1 Ontwikkeling per deelsector: melkveehouderij groeit met 26,6%

GECERTIFICEERDE LANDBOUWBEDRIJVEN PER SUBSECTOR	2016	2017	Index
Akkerbouw en vollegrondsgroente	540	582	107,8
(Glas)tuinbouw	82	82	100,0
Teelt van (veevoeder) gewassen	1044	1187	113,7
Melkvee	380	481	126,6
Varkenshouderij	148	172	116,2
Schape	131	146	111,5
Geiten	77	88	114,3
Pluimvee	281	304	108,2

2017: aantallen per 1-1-2018

Bron: Skal Biocontrole

De biologische zuivel is bezig met een sterke inhaalslag. Er was ruimte in de markt: Nederland is enige tijd afhankelijk is geweest van import van biologische melk. In een jaar tijd is het aantal biologische melkveehouders met 101 toegenomen tot 481, een stijging van 26,6%. De sterke omschakeling naar zuivel in 2017 heeft vanaf begin 2018 enigszins druk op de melkprijs gezet. Maar door de afname van het aantal koeien als gevolg van de fosfaatwetgeving, de droge zomer en de lage oogsten van ruwvoer in Noordwest-Europa lijkt de prijsontwikkeling voor biologische zuivel in Nederland weer in rustig vaarwater terecht te komen. De biologische varkenshouderij groeit ook sterk met ruim 16%. Ook het CBS maakt melding van een sterke groei (zie <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2018/29/biologische-landbouw-groeit>). Het valt overigens op dat de cijfers van CBS (26% groei) en Skal (16% groei) niet identiek zijn. Bionext baseert zich op Skal, omdat zij uitsluitend en alleen de certificering en registratie verzorgt van de biologische sector.

Parallel aan de groei van het melkvee, de varkens, schapen, geiten en kippen groeit ook het aantal biologische landbouwbedrijven dat veevoedergewassen teelt. Van de overige plantaardige landbouwsectoren profiteert de grove akkerbouw van de toenemende belangstelling voor biologisch met een groei van 540 naar 582 bedrijven.

De Nederlandse biologische landbouw en handel heeft ook een sterke exportpositie, met name gericht op West-Europa en in het bijzonder Duitsland. In totaal wordt voor naar schatting 1,5 miljard aan biologische producten geëxporteerd. Van de producten van eigen bodem is er vooral export van aardappelen en groenten, eieren, kaas en vlees (bron: Bionext Exporrtrend Biologisch 2014).

1.2 Ontwikkeling per provincie: Flevoland absolute koploper

BIOLOGISCH AREAAL PER PROVINCIE*	Hectare	Hectare	Hectare	Totaal ha	Aandeel
Provincie	Biologisch	In omsch.	Totaal	per provincie	
Drenthe	6.498	656	7.154	146.895	4,9%
Flevoland	9.199	1.143	10.342	89.799	11,5%
Friesland	6.309	1.457	7.766	220.235	3,5%
Gelderland	7.154	1.283	8.437	224.103	3,8%
Groningen	4.145	466	4.611	158.973	2,9%
Limburg	1.798	256	2.054	94.467	2,2%
Noord-Brabant	6.129	708	6.837	234.653	2,9%
Noord-Holland	6.668	663	7.331	124.445	5,9%
Overijssel	5.169	782	5.951	193.599	3,1%
Utrecht	2.765	576	3.341	62.026	5,4%
Zeeland	1.915	263	2.178	118.783	1,8%
Zuid-Holland	2.700	814	3.514	122.013	2,9%
TOTAAL	60.449	9.067	69.516	1.789.991	3,9%

*: aantal per 31-12-2017

Bron: Skal Biocontrole en CBS

Al lange tijd is Flevoland de absolute koploper onder de provincies in areaal biologische landbouw. Met 10.342 hectare en een aandeel van 11,5% is Flevoland zowel absoluut als qua aandeel de grootste biologische provincie van Nederland. In areaalomvang volgen Gelderland, Friesland en Noord-Holland. Qua areaalaandeel wordt koploper Flevoland op gepaste afstand gevolgd door Noord-Holland, Utrecht en Drenthe met resp. 5,9%, 5,4% en 4,9%. In Friesland, Gelderland en Flevoland vindt op dit moment in absolute zin de grootste omschakeling naar biologisch plaats.

2 Ontwikkeling biologisch in de supermarkt

Productgroepen*	2016	2017		2017	
	omzet Bio (€)	omzet Bio (€)	Index	totaal omzet (€)	marktaandeel
	(x mln)	(x mln)		(x mln)	
AGF	148,4	155	104	3.831	4%
Brood en banket	27,1	25,7	95	1.784	1,40%
Eieren	36,4	42,6	117	278	15,30%
Vis	7,8	7	104	589	1,20%
Vlees& vervangers	123,5	129,4	105	3.912	3,30%
Zuivel	137,3	152,5	111	3.584	4,30%
Houdbaar (DKW)	254	266,7	105	10.118	2,60%
Totaal	734,5	778,9	106	24.096	3,20%

* Bron: IRI juni 2018

2.1 Supermarktgroei vlakt af in 2017

Biologisch blijft gestaag doorgroeien in de Nederlandse supermarkten, maar vlakt wel af in 2017. In 2017 is de omzet met 44,4 miljoen Euro toegenomen naar 778,9 miljoen euro. Een stijging van 6%. Bio groeit iets minder dan twee maal zo hard als de totale stijging van de supermarktomzetten in 2017, die 3,2% bedraagt. Een mogelijke verklaring voor de lichte afvlakking kan ook zijn dat ondanks de volumestijging de totaalomzet minder snel gegroeid is omdat de consumentenprijzen van biologische producten iets gedaald zijn. De oogsten in 2017 waren zeer hoog en dat heeft tot prijsdruk geleid.

Koplopers in de groei zijn de eieren en de categorie zuivel. Eieren stijgen met 17% van 36,4 naar 42,6 miljoen euro omzet. De zuivelcategorie stijgt in totaal met 11%. Opvallendste stijger in de categorie droge kruidenierswaren is babyvoeding dat met 23% stijgt van 17,7 naar 21,8 miljoen euro.

Het product met het hoogste marktaandeel blijft het biologische ei dat in 2017 verder steeg van 14,1% naar 15,3%. Biologische zuivel passeerde met een stijging naar 4,3% marktaandeel de AGF-categorie, die op 4% staat.

3 Ontwikkeling biologisch in de speciaalzaken

Productgroepen*	2016	2017	Index
	Bio	Bio	
AGF	54,3	52,8	97,2
Brood & banket	27,1	24,7	91,1
Zuivel & kaas	39,5	38,9	98,5
Vlees & diepvries & koelvers	45,5	42,8	94,1
DKW	169,9	165,4	97,4
Totaal	336,3	324,6	96,5

* Bron: Bionext, mei 2018

3.1 Omzetsdaling speciaalzaken

De biologische winkels ondervinden in toenemende mate concurrentie van de verkoop van biologische producten in de andere kanalen. In de sterke groeifase 2008-2013 ging de groei in de supermarkt en andere kanalen niet ten koste van de biologische winkels. In het najaar van 2014 kwam voor het eerst in dertien jaar een einde aan de jaarlijkse groei tussen de 5 en 10%. Sinds 2015 stagneert de bio-omzet in de gespecialiseerde winkelkanalen. 2017 is het eerste jaar dat de omzet in de speciaalzaak daadwerkelijk terugloopt.

De omzet staat voornamelijk onder druk door prijsverlagingen in de speciaalzaken zelf als gevolg van de toenemende concurrentiedruk. Vanuit diverse biologische formules wordt gemeld dat de biologische speciaalzaak wel meer klanten bereikt. Speciaalzaken blijven daarmee voor consumenten een belangrijke plek om biologische boodschappen te doen. En de speciaalzaken zijn de plek waar veel nieuwe productintroducties plaatsvinden, die bij succesvolle introductie later hun weg naar de supermarkt zullen vinden. Met de toename van het aantal biologische producten in de supermarkt ligt een duidelijke uitdaging bij de speciaalzaken voor de komende jaren om hun plek in het retaillandschap te (her)vinden.

Een beperkt aantal speciaalzaken heeft echter anders laten zien. Zij hebben over 2017 wel een omzetgroei gerapporteerd. Winkels die lokale betrokkenheid en beleving combineren met onlinegemak groeien tegen de dalende trend in.

In de speciaalzaak worden nog steeds meer houdbare producten verkocht dan verse. In de supermarkten is dit precies andersom.

4 Overige verkoopkanalen

Van de 'overige kanalen' zijn, met uitzondering van de Foodservice, nog geen cijfers over 2017 beschikbaar, maar we geven een indicatie van de ontwikkelingen.

4.1 Food service

Foodservice is de verzamelnaam voor bedrijven die consumptie buitenshuis aanbieden. De sector bestaat uit horecabedrijven (logies, restaurants, dranken, fastfood), leisure (sport, recreatie), catering (bedrijven, instellingen, onderwijs, transport) en 'onderweg' (tankstations, vervoer en restaurants in winkels en warenhuizen). De Nederlandse consument gaf in 2017 in totaal 19,05 miljard euro uit in het foodservicekanaal. Er werd in dit kanaal ruim 700 miljoen euro meer uitgegeven dan in 2016, een stijging van 4,1%.*

De totale duurzame keurmerkenomzet steeg in 2016 van 812 miljoen naar ruim 1 miljard euro, een stijging van 14%.** Hoewel de cijfers over 2017 nog niet gepubliceerd zijn wordt verwacht dat de duurzame keurmerkenomzet net als in de supermarkt dit jaar nog meer is toegenomen door de sterke uitbreiding van een-sterren vlees.

De Bionext berekening van de biologische omzet in het Foodservicekanaal in 2017 ligt op 305 miljoen euro. Met name in brood, zuivel, eieren, vlees, thee, dranken en droge kruidenierswaren heeft biologisch een substantieel aandeel in de foodservice. De omzetgroei van biologisch in de foodservice ligt daarmee op 11%. Het marktaandeel biologisch in dit kanaal ligt op een bescheiden 1,6%.

Als verklaring kan gegeven worden dat in het grootste deel van de foodservice de consumentenpull van de retail ontbreekt. In het restaurant heb je als consument niet de keus tussen een biologische bloemkool of een gangbare. Je bent als gast afhankelijk van wat chef-kok, f&b-manager of inkoper voor je ingekocht heeft. De horecagroothandels zouden hier in navolging van de supermarkt beter op in kunnen spelen dan zij nu doen. Tot die tijd koopt de consument voor zichzelf meer bio dan de chef-kok of cateraar hem voorziet. Het is duidelijk dat de bedrijven hier nog kansen laten liggen.

Een bewijs van de achterstandspositie van biologisch in de horeca is het aantal bio-gecertificeerde horecabedrijven. In Denemarken zijn dat er circa 2500, in Nederland naderen we de 50 horecabedrijven die een EKO-keurmerk hebben. Het hoge aantal in Denemarken is mede te danken aan een actieve overheid.

* = bronnen Foodstep en FSIN

** = bron: Monitor Duurzaam Voedsel 2016 van Wageningen Economic Research.

4.2 Bezorgdiensten en online verkopen

De Nederlander eet gemiddeld één afhaalmaaltijd per week. De markt van thuisbezorg- en afhaaleten was in 2016 al goed voor een omzet van 1,7 miljard euro. Het grootste deel kwam voor rekening van de bezorgdiensten van de grotere supermarkten (580 miljoen), maar de diverse groep van webwinkels, maaltijdboxen, thuisbezorgservices (pizzakoeriers), maaltijden voor senioren e.d. groeit snel en wordt steeds bonter. Opvallende speler is websuper Picnic die zich snel uitbreidt en sinds een jaar ook steeds meer biologische producten opneemt.

Er wordt voor de totale online aankopen en bezorgdiensten een verdrievoudiging binnen tien jaar voorspeld, maar er zijn analisten die een veel sterkere groei voorzien. Andere deskundigen denken daarentegen dat het marktaandeel van het online supermarktkanaal op zijn best tot 5% zal groeien omdat Nederland al een grote supermarktdichtheid heeft met 4.300 vestigingen en steeds ruimere openingstijden.

Het optimisme van sommigen experts is ingegeven door de recente overname van bio-supermarkt Whole Foods in de VS door Amazon, die meteen een prijsverlaging aankondigde. Dat heeft retailland voor de zomer opgeschrikt. De verwachting is dat Amazon een serieuze aanval gaat doen op de conventionele retail, met name in het hogere segment van kwaliteitsvoeding.

Er is in de afgelopen tien jaar een aantal gespecialiseerde biologische webshops en concepten voor biologische maaltijdboxen ontstaan. Daarnaast worden biologische producten ook opgenomen in bijvoorbeeld webshops voor wijn en gangbare maaltijdboxen. De exacte omzet is nog niet nauwkeurig te meten, maar de schatting is dat het om een biologische omzet van circa 18 miljoen euro gaat.

4.3 Boerderijwinkels en (boeren)markten

Nederland heeft zo'n 300 biologische boerderijwinkels en een aantal biologische week- of boerenmarkten, waar biologische producten verkocht worden. De markt is redelijk stabiel en groeit niet of nauwelijks. In 2012 heeft Bionext een meting gehouden van de omzet in deze groepen en die bedroeg totaal 35 miljoen Euro.

De inschatting is dat de huidige bio-omzet licht is gestegen tot 38 miljoen Euro.

4.4 Kaas- en delicatessenwinkels

In steeds meer kaas- en delicatessenwinkels zijn ook biologische kwaliteitskazen en wijnen en bieren verkrijgbaar. De omzet hiervan is niet bekend, maar wel groeiend.

4.5 Discounters

De omzet van de discounters Aldi en Lidl wordt niet meegenomen in de supermarkt-omzetmeting van IRI. In 2012 is een eerste inschatting gemaakt van de biologische omzet via Aldi en Lidl: 7 miljoen euro. Vooral de laatste drie jaar tonen de discounters zich veel actiever in de verkoop van biologisch. Aldi verdubbelde bijvoorbeeld zijn assortiment in 2016 en ook in 2017 is het verder uitgebreid. Men concentreert zich op de hardlopers, zoals tomaten, komkommers, rijst, pasta, muesli, gehakt, zuivel en een aantal producten waarvan het risico op derving beperkt is (pizza, houdbare producten, ijs). Aldi is in Duitsland marktleider in bio (13% marktaandeel) en zijn er 60 nieuwe introducties per jaar. Lidl is een tegenoffensief gestart. De inschatting is dat omzet van biologisch via discounters ook in Nederland sterk in de lift zit en de komende jaren een stevige groei zal laten zien.

Het fair-share in biologisch (de index die laat zien of een bedrijf qua omzet in een productgroep beter of slechter scoort dan in totaal) is bij de discounters laag. De verwachting is daarom dat de discounters structureel de ambitie hebben hun marktaandeel in biologisch te verhogen. Beide discounters voeren wekelijks een assortiment van 40 tot 60 biologische producten.

De inschatting van Bionext is dat Aldi en Lidl samen inmiddels goed zijn voor een biologische omzet van ruim 40 miljoen Euro.

4.6 Drogisterijen en warenhuizen

Er zijn geen cijfers beschikbaar over wat de overige kanalen aan bio omzetten, zoals bijvoorbeeld de drogisterketens en warenhuizen als Hema, Xenos of Bijenkorf. Wel is duidelijk dat zij biologische producten in het assortiment hebben. In Duitsland speelt de drogisterijketen *dm* een belangrijke rol. Onder eigen merk heeft men meer dan 400 bio-producten in het assortiment, dat is meer dan bijvoorbeeld Aldi of Lidl. Daarnaast neemt men steeds meer producten van andere bio-merken op. Deze ontwikkeling zien wij bij de Nederlandse drogisterketens, die een sterk discount-karakter hebben, nog niet plaatsvinden.

5 Omzetontwikkeling biologisch totaal

Omzetontwikkeling totaal bio	2016	2017	index	marktaandeel
	(x mln)	(x mln)		
Supermarkt*	734,6	778,9	106	51,6%
Speciaalzaak**	336,3	324,6	97	21,5%
Foodservice***	275,0	305,0	111	20,2%
Overig****	100,0	102,0	102	6,7%
Totaal	1.445,9	1.510,5	105,3	100%

* Bron: IRI 2017 rapportage supermarkt

** Bron: Bionext 2017 rapportage bio speciaalzaak

*** Bron: Bionext schatting op basis van info Wageningen Economic Research/Bionext

**** Bron: Bionext schatting op basis van info Wageningen Economic Research/Bionext

De totale omzet van biologische producten steeg in 2017 met ruim 5% naar 1,51 miljard euro. De stijging wordt gerealiseerd in de supermarkt en het foodservicekanaal. De speciaalzaak ziet zijn omzet voor het derde achtereenvolgende jaar iets dalen. Het foodservicekanaal daarentegen, dat jarenlang sterk achterbleef, is vanaf 2014 aan een inhaalslag begonnen. Het marktaandeel in het foodservicekanaal is nog altijd relatief laag met circa 1,6%. De retail (supermarkt en speciaalzaak) zit met een omzet van 1,1 miljard omzet aan biologische producten op een marktaandeel van ruim 4,5%.

6 Mondiale ontwikkeling: wereldwijde groeiversnelling

Bio omzet*	2016	2017	Index
	(x mlj €)	(x mlj €)	
Noord-Amerika	42,8	47,07	110
EU	30,5	36,30	119
Overig	8	10,65	133
Totaal	81,3	94,02	116

* Bron: FIBL en Bionext

De kracht van biologische landbouw en voeding is dat het systeem overtuigend antwoord geeft op een aantal maatschappelijke vraagstukken die steeds manifester en urgenter zijn geworden in het afgelopen decennium. Diervriendelijkheid, klimaat, biodiversiteit, vruchtbare bodems en schoon water zijn thema's waar landbouw veel invloed op heeft. Biologische landbouw, gebaseerd op de principes ecologie, gezondheid, fairness en zorg, heeft vanuit haar ecologische grondslag gekozen voor maatschappelijk en natuurinclusieve productie. Met de toenemende urgentie om zorgzaam om te gaan de aarde voor de toekomstige generaties, kiezen steeds meer mensen voor biologische en andere duurzame producten. En dit is een mondiale ontwikkeling.

Het wereldwijde biologisch landbouwareaal bedroeg volgens het Zwitserse onderzoeksinstituut FIBL eind 2016 57,8 miljoen hectare; een groei van 15% ten opzichte van 2015. Het aantal biologische boeren bedroeg in 2016 2,7 miljoen, een stijging van 12,8%. De omzet bedroeg in 2016 wereldwijd ruim 80 miljard Euro.

De omzetontwikkeling die Bionext heeft samengesteld op basis van de beschikbare rapportages 2017 vanuit een groot aantal landen wijst erop dat deze groei in 2017 krachtig heeft doorgezet en de 100 miljard mijlpaal in beeld komt.

6.1 EU bio-landbouwontwikkeling

In de periode 2012-2016 is het aandeel van biologische landbouw in de EU toegenomen van 5,7% naar 6,8%. De EU telde eind 2016 11,3 miljoen hectare. De verwachting is dat in 2017 de 12 miljoen hectare overschreden is. De areaalgroei in Italië, Spanje, Frankrijk en Duitsland is fors, mede door beleidsondersteuning. Frankrijk zet in op 15% biologische landbouw in 2022. Duitsland heeft 20% in 2030 als doelstelling neergezet. In sommige landen wordt de 20% al benaderd: Zweden en Denemarken. Oostenrijk en Zwitserland zitten er dicht tegenaan. Nederland zit daar nog ver achter met 3,5% bio-areaal.

Spanje, Italië, Frankrijk en Duitsland zijn samen goed voor 54% van het bio landbouwareaal in de EU.

6.2 Verwachting EU bio omzetontwikkeling tot 2025

EU	2017	2025*	Nat. Omzet
	(x mlj €)	(x mlj €)	Aandeel
Duitsland	10,1	22,2	9%
Frankrijk	8,1	17,7	8%
Zweden	2,7	5,9	22%
VK	2,4	5,3	5%
Zwitserland	2,3	5,1	20%
Denemarken	1,9	4,2	23%
Italië	1,5	3,2	4%
Spanje	1,7	3,7	3%
Nederland	1,5	3,2	7%
Oostenrijk	1,4	3,2	20%
Overig	2,8	6,2	3%
Totaal EU	36,30	79,9	

* = extrapolatie verwachting Rabo voor ontwikkeling bio met 2017 als vertrekpunt (ipv 2015 Raborapport okt 2016)

Binnen de EU leiden Duitsland en Frankrijk de biologische markt, met respectievelijk 10,1 en 8,1 miljard Euro omzet in 2017. Het meest opzienbarend in de EU zijn echter de ontwikkelingen in Denemarken en Zweden.

Zweden heeft enkele jaren van onstuimige groei achter de rug dankzij sterke interactie tussen milieuorganisaties, supermarkten en de biologische sector. Het aandeel biologische boeren is gestegen tot boven de 20% en het omzetaandeel ligt boven de 10%.

Denemarken kent al vanaf het begin van dit millennium een sterke ontwikkeling van de biologische sector. In 2017 heeft die gestage groei-ontwikkeling een onverwachte boost gekregen met ruim 30% groei. Het marktaandeel van de omzet van biologische voeding ligt nu op 13,1%. Het geheim van het Deense succes ligt in een geïntegreerde ketenaanpak van boer tot en consument die door de overheid krachtig gestimuleerd wordt. Zo wordt het hele certificerings- en controlesysteem kosteloos door de overheid uitgevoerd, is er een nationaal certificeringsprogramma voor horeca en catering (met meer dan 2.500 aangesloten bedrijven) en zijn er convenanten afgesloten met de retail voor de promotie van biologisch naar de consument. Dit beleid heeft ook geleid tot een sterke groep coöperaties en merkbedrijven die steeds succesvoller zijn in de export van biologische producten.

De Zwitserse en Oostenrijkse biologische markten zijn sterk ontwikkeld en zijn gevestigd op een stevige biologische productie in eigen land, waarin decennialang geïnvesteerd is.

In de landen waar biologische zich het sterkst ontwikkeld heeft, is altijd sprake van een gericht overheidsbeleid voor biologische landbouw en voeding in combinatie met actieve en verbonden ketens.

6.3 Verwachting VS en Canada bio-omzetontwikkeling

Noord Amerika	2017	2025*	Omzet aandeel
	(x milj €)	(x milj €)	
VS	42,48	93,46	11%
Canada	4,59	10,10	12%
Totaal N-Amerika	47,07	103,56	

* = extrapolatie verwachting Rabo voor bio met 2017 als vertrekpunt (ipv 2015)

Noord-Amerika is in de afgelopen vijf jaar uitgegroeid naar marktleider in biologische consumptie. In de VS besteedden consumenten in 2017 ruim 49 miljard dollar aan biologische producten, een marktaandeel van 5,5%. In Canada is de omzet gegroeid naar 5 miljard dollar.

Meer dan 80% van de Noord-Amerikaanse consumenten zijn positief over biologische producten en zeggen dat ze meer biologisch willen gaan eten.

Een stevig knelpunt in de VS is de beperkte mate van biologische landbouw: die bedraagt in de VS ruim 1%, terwijl het marktaandeel van de consumptie op 5,5% ligt. De Amerikaanse markt is dan ook sterk afhankelijk van importen.

6.4 Verwachting China, Australië, Zuid-Korea en overig bio-omzetontwikkeling

Divers	2017	2025
China	5,40	11,88
Australië	1,25	2,75
Zuid-Korea	1,00	2,20
Overig	3,00	6,60
Totaal divers	10,65	23,43

Juist buiten de marktleiders VS, Canada en de EU ligt er een enorme potentie voor biologische voeding. Landen als China, India en Australië zijn al enorm belangrijk voor de teelt van biologische producten. In China, Zuid-Korea en Australië begint de consumentenmarkt zich ook stevig te ontwikkelen. Met name China heeft een enorme potentie dankzij de sterke economisch ontwikkeling en het gebrek aan vertrouwen in onderdelen van de eigen voedingsproductie, zoals babyvoeding. Als de Chinese markt zich verder gaat ontwikkelen zal dit enorm effect hebben op de groei van biologische landbouw en voeding wereldwijd, zowel in de vorm van fricties in de markt, prijsontwikkeling en de groeiende productie.

Verwachting 2025: gestage doorbraak biologisch

In 2016 heeft de Rabobank een rapport uitgegeven met de groeiverwachtingen van biologisch in Nederland, een aantal EU-landen en de VS tussen 2016 en 2025 (gebaseerd op de omzet in 2015). De Rabo meldt in dat rapport dat biologisch een stabiele groeiemarkt is die in Nederland met 6% tot 7% zal blijven groeien.

In de tabellen van de EU, Noord-Amerika en Diverse landen treft u een extrapolatie aan van de groeiverwachting van de Rabo, gebaseerd op de gerealiseerde omzetten in 2017, die veel harder gegroeid zijn dan de verwachting van de Rabobank in 2016.

De extrapolatie naar 2025 laat zien dat de EU-omzet de komende jaren naar 80 miljard euro doorgroeit en de omzet in Noord Amerika de 100 miljard gepasseerd zal zijn in 2025. Mondiaal zal de omzet tot boven de 200 miljard euro uitgroeien.

Er is veel sterker beleid nodig in met name de EU en de VS om de omschakeling naar biologische landbouw op een evenwichtige wijze te stimuleren. De biologische sector in Nederland verwacht veel van de nieuwe landbouwvisie van de Nederlandse overheid en de omvorming van het EU Landbouwbeleid van platte hectaresteen naar stimulering van maatschappelijke diensten met EU-belastinggeld.

Verantwoording mondiale cijfers

Voor de extrapolaties van de verwachte marktpenetratie van biologische voeding in 2025 is gebruik gemaakt van de verwachtingen die de Rabobank in 2016 heeft gepubliceerd in haar Thema-update "Biologisch – de Haarlemmerolie van de voedingsindustrie". Bionext heeft van vrijwel alle landen de publicatie van de biologische omzet van 2017 achterhaald en daar een nieuwe extrapolatie op losgelaten met een groeifactor van 2,2 (120% groei) voor de komende acht jaar. Omdat de ontwikkeling in de afgelopen jaar veel sterker is geweest dan de Rabobank in oktober 2016 kon weten (gebaseerd op cijfers 2015), komt de verwachting van Bionext fors hoger uit.

